

Vaszary János (1867-1939)

Akt Buddhával, 1926 körül

Olaj, vászon, 100x80 cm
Jelezve balra fent: Vaszary J.

Kikiáltási ár: 15 000 000 Ft

Teozófia

Madame Blavatsky írásai nyomán a 19. század végén megjelent új „vallás” a teozófia, mely gyors elterjedését többek között annak köszönhette, hogy a hindu világszemlélet misztikumát sikeresen olvasztotta egybe a nyugati gondolkodás pozitívabb felfogásával. Hatása számos művésznél – Ranson, Kandinszkij, Mondrian stb. – kimutatható volt, sőt a húszas évekre rendkívül divatossá vált. Tágabb értelmezésben a keleti és nyugati világ közös nevezőre hozásával a globalizáció egyik korai állomását is felismerhetjük benne. A 20. század elejétől kezdődően a keleti vallások irodalmának nyugati nyelvekre történő fordítása is ezt a folyamatot erősítette. Vaszary *Akt Buddhával* című munkája, mely egy Buddha szobrot és egy mondén női aktot jelenít meg egyszerre, a két nagy kultúra találkozásának frívól értelmezését nyújtja.

Kelet-Nyugat

Vaszary 1925-ben tett meghatározó párizsi útja után festette meg Kelet-Nyugat című képét, (jelenleg magántulajdon) mely lényegében a fenti kép előzményének tekinthető. A két alak beállítását ugyan más, hiszen e képnél a két kultúrát megjelenítő figura egyenrangúan mutatkozik. Itt a Nyugatot jelképező női akt nyúl a Buddha szobor felé, míg képünkön alárendelt a viszony, a Buddha figurája hívja magához az alatta elnyújtózó aktot. A jelenet bizarrsága mindkét esetben egyértelmű.

Vaszary 1925-ös párizsi élménye döntően befolyásolta addigi szemléletét. A párizsi élet krónikása lett. E periódusban született művei életérzést közvetítettek egy olyan világról, amely kultusszá emelte a sokszínűséget, az egzotikumot, az extravaganciát, a devianciát, a kulturális identitások káoszát. Az ekkor készült képek – *Telepátia*, *Turbános nő*, *La Cigale*, *Néger táncos* stb. – sorába illeszkedik képünk, amely profanizálja a keleti művészet és vallás szent tárgyát, amikor egy kontextusban ábrázolja azt a csábító nő alakjával. A fenti szemlélettel rokon megnyilvánulást láthatunk abban a művészi magatartásban amelyet éppen a keleti világból érkező, az Ecole de Paris japán festői képviseltek a húszas évek közepén: „*Fuzsita ugyanis épp úgy, mint Bandó, Krisztusokat, Madonnákat és Piétákat is fest s talán ez is egyik magyarázata annak a világszenzációnak, amit képeivel keltett. A japán tradíció és nemzeti erkölcs ugyanis tiltja a meztelen emberi test ábrázolását és ezek a modern japánok vakmerően szakítanak ezzel az évezredes hagyománnyal. Viszont tudvalevő az is, hogy a japánok túlnyomó részben buddhisták s japán művész még nem akadt, aki a keresztény mitológia jeleneteit vászonra vetette volna.*” – számolt be lelkesen művésztükről Rózsa Miklós.

Vaszary pontos regisztrációját adta annak a világnak, amelybe beleszóppent, és amely világ mélységeibe és csábításaiba egy rövid időre ő is belebódult.

Buddhák és virágok

A *Kelet-Nyugat* című festmény oly népszerű volt, hogy 1927-ben Vaszary megrendelésre elkészítette egy variációját (reprodukálva: Petrovics-Kárpáti), sőt Fränkel József kiadásában litografált változata készült a műnek (*Kelet-Nyugat*, színezett litográfia, Magyar Nemzeti Galéria). Szemléleti párhuzam vonható a pályatárs és jóbarát Csók István egyik legismertebb festményével, az érzékeny felfogott Nirvánával, ahol a misztikus egyesülést megelőzően Buddha alakját vonagló női testek veszik körbe. A képet Csók még korai párizsi tartózkodása alatt festette. Vaszaryt a „*Buddha téma*” a húszas évek elejétől kezdve foglalkoztatta (*Sárga virágok Buddha körül*, Magyar Nemzeti Galéria), de ekkor még kizárólag csendéleti elemként tűntette fel képein. Ennél a munkájánál már a vastag festékrétegektől felszabadultan, nagy egységes színfoltokban, vékony rétegben felvitt festékekkel kezdett el dolgozni, és Buddha alakja egzotikus csendéletkellékből a Montparnasse színes, de tünékeny világának a jelképévé vált.

Vaszary János: Kelet-Nyugat, 1925.

Kopócsy Anna

